

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, <https://www.finarbitr.cz>

Navrhovatel

Zástupce

SOSConsulting, a.s.
IČO 016 73 955
Skalecká 357/17
170 00 Praha 7

Instituce

MetLife Europe d.a.c., soukromá společnost
s ručením omezeným na akcie, vedená Irským
obchodním rejstříkem u Úřadu pro registraci
společností v Dublinu pod číslem 415123,
se sídlem na adrese '20 on Hatch', Lower
Hatch Street, Dublin 2, Irsko,
jednající prostřednictvím
MetLife Europe d.a.c., pobočka pro Českou
republiku
IČO 039 26 206
Purkyňova 2121/3
110 00 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/108/2014 - 4

Praha 10. 4. 2018

Nález

Finanční arbitř příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 8. 4. 2014 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■, vydání bezdůvodného obohacení s příslušenstvím ve výši 7,05 % p.a. za období od 1. 2. 2013 do zaplacení a uhrazení ušlého zisku ve výši 2 % p.a. z každé platby pojistného do zaplacení, takto:

- I. Určuje se, že pojistná smlouva č. ■, kterou uzavřeli navrhovatel, ■, a instituce, MetLife Europe d.a.c., soukromá společnost s ručením omezeným na akcie, vedená Irským obchodním rejstříkem u Úřadu pro registraci společností v Dublinu pod číslem 415123, se sídlem na adrese '20 on Hatch', Lower Hatch Street, Dublin 2, Irsko, jednající prostřednictvím MetLife Europe d.a.c., pobočka pro Českou republiku, IČO 03926206, se sídlem Purkyňova 2121/3, 110 00 Praha 1 – Nové Město, dne 5. 5. 2011, je neplatná.
- II. Instituce, MetLife Europe d.a.c., jednající prostřednictvím MetLife Europe d.a.c., pobočka pro Českou republiku, je povinna zaplatit navrhovateli ■ částku ve výši 110.436 Kč (slovy: sto deset tisíc čtyři sta třicet šest korun českých), s úrokem z prodlení ve výši 7,05 % ročně z částky 74.109 Kč od 1. 2. 2013 do zaplacení a ve výši 8,05 % ročně z částky 10.406 Kč od 23. 4. 2014 do zaplacení, a to do 3 dnů od právní moci nálezu.
- III. Návrh navrhovatele ■ v části náhrady škody v podobě ušlého zisku ve výši 2 % p.a. z pojistného zaplaceného na pojistnou smlouvu č. ■, a to z každé platby pojistného do zaplacení, se podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.
- IV. Instituce MetLife Europe d.a.c., jednající prostřednictvím MetLife Europe d.a.c., pobočka pro Českou republiku, je podle § 17a zákona o finančním arbitrovi

povinna zaplatit sankci ve výši 10 % z částky, kterou zaplatí navrhovatelí ■ na základě povinnosti uložené ve výroku II. tohoto nálezu. Instituce sankci zaplatí na účet Kanceláře finančního arbitra č. ú. 19-3520001/0710 vedený u České národní banky, var. symbol 1082014, konst. symbol 558, a to do 15 dnů od právní moci tohoto nálezu.

Odůvodnění:

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti pojistné smlouvy, kterou s Institucí uzavřeli, vydání bezdůvodného obohacení odpovídajícího zaplacenému pojistnému s příslušenstvím a náhrady ušlého zisku z jednotlivých plateb pojistného, protože Instituce prostřednictvím pojišťovacího zprostředkovatele předložila Navrhovateli zkreslenou modelaci vývoje podílového účtu, ve které ho nesprávně informovala o poplatku za správu aktiv, nezjistila jeho potřeby a požadavky a předala mu pojistné podmínky na CD, s jehož obsahem se před podpisem návrhu na uzavření pojistné smlouvy neměl možnost seznámit.

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli prostřednictvím pojišťovacího zprostředkovatele, společnosti Fincentrum, a.s., IČO 24260444, se sídlem Pobřežní 620/3, 186 00 Praha 8 – Karlín, resp. prostřednictvím podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele ■ (dále jen „Pojišťovací zprostředkovatel“), na základě „NÁVRH[U] POJISTNÍKA NA UZAVŘENÍ POJISTNÉ SMLOUVY UNIVERZÁLNÍHO NEBO INVESTIČNÍHO ŽIVOTNÍHO OBNOŠOVÉHO POJIŠTĚNÍ A ÚRAZOVÉHO OBNOŠOVÉHO PŘIPOJIŠTĚNÍ (Garant Plus, Invest)“ č. ■ ze dne 7. 4. 2011 (dále jen „Návrh pojistné smlouvy“) pojistnou smlouvu univerzálního životního pojištění Garant Plus č. ■ s počátkem pojištění od 5. 5. 2011 a koncem pojištění 5. 5. 2043, ve které si sjednali univerzální životní pojištění (do 65 let věku)/E013; Instituce potvrdila Navrhovateli uzavření Pojistné smlouvy vystavením a doručením pojistky ze dne 12. 5. 2011 (dále jen „Pojistná smlouva“).

Pojistná smlouva je smlouvou, ve které se sjednává životní pojištění podle § 54 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), resp. ve znění účinném v době uzavření Pojistné smlouvy.

Navrhovatel uzavřel Pojistnou smlouvu se společností jednající v době uzavření Pojistné smlouvy pod obchodní firmou Amcico Pojišťovna a.s., IČO 45794944, se sídlem V Celnici 1028/10, 117 21 Praha 1, která měla podle zápisu v obchodním rejstříku předmět podnikání „...pojišťovací činnost podle ust. § 7 odst. 3 zák. č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů ve znění pozdějších předpisů...“ a která zanikla v důsledku přeshraniční fúze sloučením s Institucí. Instituce na základě této fúze vstoupila do práv a povinností vyplývajících z Pojistné smlouvy. Finanční arbitr z obchodního rejstříku zjistil, že Instituce je společností zapsanou v obchodním rejstříku s předmětem podnikání zahrnující mimo jiné pojišťovací činnost, Instituce tak jako pojistitel z Pojistné smlouvy může být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel ve smluvním vztahu s Institucí, který je předmětem tohoto sporu, nevystupoval jako fyzická osoba, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání. Navrhovatel je spotřebitelem a může tedy být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je finanční arbitr příslušný, neboť se jedná o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem při poskytování životního pojištění ve smyslu ustanovení § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 1 a 2 zákona o finančním arbitrovi, když k

rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českých soudů.

4. Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že ho Instituce neinformovala ve smyslu § 66 zákona o pojistné smlouvě a že mu tyto informace předal Pojišťovací zprostředkovatel na CD, s jehož obsahem se neměl možnost seznámit. Navrhovatel tvrdí, že se před podpisem Návrhu pojistné smlouvy konaly dvě schůzky. Navrhovatel argumentuje, že mu Pojišťovací zprostředkovatel předložil CD na druhé schůzce, a to po podpisu Návrhu pojistné smlouvy na žádost manžela, když CD nebylo součástí složky Návrhu pojistné smlouvy. Navrhovatel měl doma zařízení umožňující přehrání CD a seznámil se s ním přibližně do týdne od jeho předání.

Navrhovatel tvrdí, že byl při uzavření Pojistné smlouvy uveden v omyl, když mu Pojišťovací zprostředkovatel předložil Modelaci, kterou Navrhovatel označuje za simulaci z produktové kalkulačky Instituce a ke které namítá, že Instituce v Modelaci nezohlednila tzv. management fee, tj. poplatek za správu aktiv, čímž zkreslila předpokládaný vývoj hodnoty účtu v Modelaci. Navrhovatel argumentuje, že Instituce porušila zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně spotřebitele“), resp. ve znění účinném v době uzavření Pojistné smlouvy, a to použitím nekalých obchodních praktik a porušením povinnosti informovat spotřebitele o ceně.

Navrhovatel tvrdí, že ho Pojišťovací zprostředkovatel neinformoval ve smyslu § 21 odst. 5 až 8 zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích“), resp. ve znění účinném v době uzavření Pojistné smlouvy, a že Pojišťovací zprostředkovatel nevyhotovil záznam o potřebách a požadavcích Navrhovatele.

Navrhovatel tvrdí, že požadoval zhodnocování finančních prostředků, přičemž Pojistná smlouva neplní žádnou jinou funkci pojistného produktu a rizikové pojistné je stanoveno na minimu.

Navrhovatel namítá, že kdyby disponoval úplnými a pravdivými informacemi, Pojistnou smlouvu by neuzavřel.

Navrhovatel z porušení zákonných povinností Instituce, resp. Pojišťovacího zprostředkovatele jednajícího jménem a na účet Instituce, a z toho vyplývajícího omylu Navrhovatele, dovozuje své právo na vydání bezdůvodného obohacení ve výši zaplaceného pojistného s příslušenstvím ve výši 7,05 % p.a. za období od 1. 2. 2013 do zaplacení.

Navrhovatel současně požaduje, aby mu Instituce uhradila ušlý zisk ve výši 2 % p.a. z každé platby jím zaplaceného pojistného, a to až do zaplacení. Navrhovatel tvrdí, že své finanční prostředky vázal na Pojistné smlouvě a tyto nijak nezhodnocoval ve svůj prospěch. Navrhovatel argumentuje, že byl schopen pracovat s bankovními produkty (včetně spořicíh účtů) tak, že by v předmětném období dosáhl průměrného zhodnocení 2 % p.a. a že této hodnoty by Navrhovatel dosáhl bez jakýchkoli zvláštních znalostí finančních trhů a bez jakékoli míry zvláštního přičinění či rizika.

6. Tvrzení Instituce

Instituce tvrdí, že Navrhovatel obdržel ke zvolenému pojistnému produktu veškeré informace, jejichž převzetí na CD a zároveň seznámení se s nimi potvrdil v Návrhu pojistné smlouvy. Instituce argumentuje, že Navrhovatel proto nemohl být v omylu, když svým podpisem stvrdil, že se seznámil s pojistnými podmínkami.

Instituce odkazuje na informace v Návrhu pojistné smlouvy a na zákon o pojistné smlouvě, z nichž plyne, že součástí Pojistné smlouvy jsou příslušné pojistné podmínky. Instituce argumentuje, že informace podle § 65 a § 66 zákona o pojistné smlouvě vyplývají z Návrhu pojistné smlouvy a z pojistných podmínek. Instituce argumentuje, že Navrhovatel v Návrhu pojistné smlouvy prohlásil, že mu byly sděleny informace podle § 66 odst. 2 zákona o pojistné smlouvě.

Pojistné podmínky společně s dalšími dokumenty předala Instituce Navrhovateli na CD, které Navrhovatel obdržel od Pojišťovacího zprostředkovatele před podpisem Návrhu pojistné smlouvy a jehož převzetí v Návrhu pojistné smlouvy potvrdil. CD je podle Instituce součástí složky návrhu na uzavření pojistné smlouvy, a tak jej má klient obecně k dispozici nejpozději v okamžiku, kdy se seznamuje s návrhem na uzavření pojistné smlouvy. Pokud tak měl Navrhovatel CD k okamžiku podpisu Návrhu pojistné smlouvy, měl ho k dispozici po dobu několika týdnů před uzavřením Pojistné smlouvy, ke kterému došlo až akceptací Návrhu pojistné smlouvy Institucí.

Elektronická podoba pojistných podmínek Navrhovateli umožňuje podle Instituce snazší vyhledávání v dokumentech (např. zadá-li Navrhovatel heslo „poplatek“ nebo „poplatky“, najde všechna příslušná ujednání). Navrhovatel si ji rovněž může stáhnout do počítače či telefonu a mít je tak vždy u sebe, když tištěná verze pojistných podmínek je i vzhledem k jejich rozsahu obtížněji transportovatelná.

Instituce v rámci své argumentace na podporu tvrzení, že pojistné podmínky se staly součástí Pojistné smlouvy, uvedla, že *„[p]ojistné podmínky přitom byly prokazatelně přiloženy a navrhovatelé měli možnost se s nimi seznámit, když skutečnost, že je obdrželi na CD (...), sami potvrdili (...). Navrhovatelé mohli požadovat další vysvětlení, dodatečný čas pro seznámení se s podmínkami a mohli si vyžádat jejich písemnou podobu, a to bez ohledu na své vlastní prohlášení na čtvrté straně návrhu na uzavření pojistné smlouvy, že mohou kdykoli požádat o jejich tištěnou podobu. Jak je tedy ze samotného vyjádření navrhovatelů zřejmé, navrhovatelům byla poskytnuta možnost seznámení se s pojistnými podmínkami, které byly přiloženy k návrhu na uzavření smlouvy, jak vyžaduje citované rozhodnutí ÚS.“*

Instituce nemonitorovala, kolik schůzek a v jakých termínech se tyto schůzky konaly před podpisem Návrhu pojistné smlouvy. Instituce dává obecná doporučení pojišťovacím zprostředkovatelům pro jejich výkon podnikatelské aktivity, podle kterých by měli na první schůzce zjistit klientovy potřeby a teprve na další schůzce by měli navrhnout jejich řešení.

Instituce argumentuje, že Navrhovatel v Návrhu pojistné smlouvy podepsal, že byl seznámen s pojistnými podmínkami, což podle Instituce v praxi znamená, že se s pojistnými podmínkami seznámí v listinné podobě, které má Pojišťovací zprostředkovatel s sebou.

K předběžnému právnímu posouzení finančního arbitra ze dne 2. 11. 2017, který zpochybnil způsob předání pojistných podmínek na CD, Instituce uvedla, že *„[s]kutečnost, zda se navrhovatel mohl či nemohl při podpisu návrhu seznámit s obsahem CD, není jakkoliv relevantní“*. Instituce dále argumentovala, že *„[z]ájemce v návrhu na uzavření pojistné smlouvy potvrzuje seznámení se s pojistnými podmínkami a (zvýrazněno Institucí – pozn. finančního arbitra) převzetí CD, které je obsahuje, nikoli pouhé převzetí pojistných podmínek na CD“*. Instituce dále uvedla, že *„...zájemce o pojištění je seznámen s pojistnými podmínkami v listinné podobě, když tyto mu předkládá pojišťovací zprostředkovatel společně s návrhem a další dokumentací; pojistné podmínky mu však neponechává v listinné podobě, ale po seznámení se s nimi, mu je předává CD...“*.

Instituce argumentuje, že postačuje, že Navrhovatel měl možnost se s těmito informacemi seznámit (k tomu odkazuje na závěry z rozhodnutí Ústavního soudu I. ÚS 3512/11 ze dne 11. 11. 2013), a nelze tak rozhodnutí Navrhovatele, že se s nimi (resp. s obsahem přiloženého CD) neseznámí, přičítat k tíži Instituce. Instituce přitom pro posuzování splnění informační

povinnosti považuje za rozhodný okamžik uzavření Pojistné smlouvy, k němuž dochází až akceptací Návrhu pojistné smlouvy Institucí. Instituce argumentuje, že při tvorbě dokumentů vychází ze „*zákonného institutu, osoba průměrného rozumu*“ jako hlediska pro posouzení pozice klienta při uzavírání pojistné smlouvy“, a proto se Navrhovatel nemůže dovolávat omylu, když svým podpisem stvrdil, že se s těmito informacemi seznámil.

Instituce argumentuje, že Pojišťovací zprostředkovatel nesjednal jménem Instituce Pojistnou smlouvu, když k jejímu uzavření dochází až akceptací Návrhu pojistné smlouvy Institucí, nikoliv již jeho podpisem Navrhovatelem či Pojišťovacím zprostředkovatelem. Navrhovatel tak měl všechny informace k okamžiku podpisu Návrhu pojistné smlouvy, tzn. před uzavřením Pojistné smlouvy (jak vyžaduje zákon), protože k jeho akceptaci došlo až s delším časovým odstupem po jeho podpisu. Instituce obecně k procesu uzavírání pojistné smlouvy tvrdí, že klient může okamžikem zaplacení zálohy na pojistné regulovat okamžik přijetí návrhu na uzavření pojistné smlouvy, když zaplacení zálohy je podmínkou pro uzavření pojistné smlouvy.

Instituce nerozporuje, že Navrhovatel obdržel Modelaci z projekčního systému Instituce, podle ní je však poplatek za správu aktiv v Modelaci již zahrnut, když projekční systém automaticky počítá s nižším zhodnocením s ohledem na zahrnutý poplatek za správu aktiv. Instituce argumentuje, že z matematického hlediska je nepodstatné, používá-li Instituce předpokládané roční zhodnocení ve výši 5 %, od kterého odečítá 1 % jako poplatek za správu aktiv, anebo zda počítá s předpokládaným ročním zhodnocením ve výši 4 %, jak je uvedeno v Modelaci. Instituce odkazuje na informace uvedené na Modelaci a argumentuje, že Modelace a v ní uvedené údaje nejsou závazné a představují pouze názorný příklad.

Instituce tvrdí, že informace o nákladovosti Pojistné smlouvy s výjimkou administrativního poplatku uvedeného v Návrhu pojistné smlouvy obsahují zvláštní pojistné podmínky, které mají 4 strany. Instituce odkazuje na Tabulku variabilních složek přiloženou ke Zvláštním pojistným podmínkám, která představuje shrnutí jednotlivých poplatků a zároveň stanovuje jejich výši. Instituce argumentuje, že k pokrytí počátečních nákladů spojených s uzavřením Pojistné smlouvy slouží zejména nižší alokační procento pojistného a odkupní poplatek za předčasné ukončení Pojistné smlouvy. Instituce namítá, že Navrhovatel ve Formuláři k uzavíraným smlouvám prohlásil, že byl seznámen se všemi poplatky souvisejícími s pojistným programem Garant Plus.

Instituce argumentuje, že zaplacené pojistné se stává majetkem Instituce a zákon jí neukládá, aby informovala Navrhovatele o tom, co se děje s nealokovaným pojistným. Podle Instituce se proto nejedná o poplatek ve smyslu poplatků vztahujících se k Pojistné smlouvě a je pouze na Instituci, jak s nealokovaným pojistným naloží. Instituce argumentuje, že hrazení počátečních nákladů v prvních dvou letech pojištění je reflektováno zákonnou úpravou v § 58 zákona o pojistné smlouvě.

Instituce tvrdí, že Pojišťovací zprostředkovatel zjišťoval před doporučením pojistného produktu požadavky a potřeby Navrhovatele a zaznamenal je ve Formuláři k uzavíraným smlouvám. Instituce argumentuje, že Navrhovatel zaškrtl možnost životního pojištění a že měl možnost vyjádřit podrobnější preference, a pokud tak neučinil, nelze jej nutit, aby o sobě uváděl další informace.

Instituce k nároku Navrhovatele ohledně ušlého zisku namítá, že se jej Navrhovatel domáhá z platné smlouvy, na kterou stále platí pojistné a že při určení jeho výše by přitom bylo nutné vzít v úvahu inflaci a úrokové sazby vyhlášené Českou národní bankou a nabízené bankami.

K předběžnému právnímu posouzení finančního arbitra sdělenému na ústním jednání s Institucí dne 9. 12. 2014, který Instituci vytkl zařazení důležitých prohlášení až na poslední stranu, tj. za podpis Navrhovatele, uvedení jednoho poplatku přímo v Návrhu pojistné smlouvy na rozdíl od ostatních poplatků a neprovedení analýzy nabídky pojišťoven, Instituce odkazuje na zvýrazněný text Návrhu pojistné smlouvy nad podpisem Navrhovatelem, v němž Navrhovatel potvrzuje

souhlas s jeho částmi 1 až 9 na straně 1 až 4. Instituce argumentuje, že nelze zaměňovat Návrh pojistné smlouvy s Pojistnou smlouvou jako celkem, jak činí finanční arbitr, když Instituci vytýká, že pole pro podpis Navrhovatele nevčlenila do Návrhu pojistné smlouvy až za všechna ujednání Pojistné smlouvy.

Instituce odůvodňuje uvedení administrativního poplatku v Návrhu pojistné smlouvy potřebou diverzifikace produktů, u nichž je tento poplatek vždy stejný, avšak ostatní poplatky uvedené v pojistných podmínkách jsou různé. Co se týče neprovedení analýzy nabídky pojištění, podle Instituce z Formuláře k uzavíraným smlouvám vyplývá, že pojišťovací agent (nikoliv podřízený pojišťovací zprostředkovatel, jak tvrdí finanční arbitr) vykonal svou činnost v souladu s § 21 odst. 6 písm. c) zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích.

Instituce tvrdí, že Pojistnou smlouvu nelze prohlásit za neplatnou, protože nebyly naplněny podmínky podle § 49a zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“), resp. ve znění účinném v době uzavření Pojistné smlouvy. Podle Instituce nelze Pojistnou smlouvu prohlásit za neplatnou ani pro nesplnění informačních povinností, neboť zákon s porušením povinnosti spojuje odpovědnost za škodu.

Instituce tvrdí, že v rámci jednoho řízení nelze rozhodovat o neplatnosti právního vztahu a současně o nároku na zaplacení určité částky, když se v případě žaloby na plnění posuzuje platnost smlouvy jako předběžná otázka a toto posouzení není součástí výroku. Instituce argumentuje, že nejsou splněny podmínky pro vydání výroku o určení neplatnosti Pojistné smlouvy, když neexistuje naléhavý právní zájem Navrhovatele na tomto určení. Instituce poukazuje na judikaturu Nejvyššího soudu, z níž vyplývá, že naléhavý právní zájem je dán zejména tam, kde by bez určení neplatnosti bylo ohroženo právo Navrhovatele nebo by se jeho právní postavení stalo nejistým. Instituce argumentuje, že pokud Navrhovatel požaduje vrácení bezdůvodného obohacení pro neplatnost Pojistné smlouvy, není na místě požadavek na určení této neplatnosti.

Instituce napadá způsob vedení řízení před finančním arbitrem, když jí v řízení zasílá opakované a nesmyslné výzvy k vyjádření a předložení podkladů. Instituce argumentuje, že po ní nelze spravedlivě požadovat, aby vyčíslila pojistné zaplacené Navrhovatelem na Pojistnou smlouvu, když toto pojistné by v případě neplatnosti Pojistné smlouvy představovalo výši bezdůvodného obohacení, jehož vydání se Navrhovatel před finančním arbitrem domáhá. Instituce odkazuje na své vyjádření ze dne 29. 4. 2014, v němž finančnímu arbitrovi poskytla celkovou částku zaplaceného pojistného k určitému datu, a na judikaturu Nejvyššího soudu, ze které vyplývá, že žalobce musí jasně a přesně uvést peněžitou částku, jejíhož zaplacení se domáhá, a pokud svůj nárok nemůže přesně vyčíslit, musí jej alespoň uvést v přibližné výši, neboť za něj soud nemůže provádět formulaci žalobního petitu.

Instituce namítá, že finanční arbitr překračuje meze své přezkumné a rozhodovací činnosti svěřené mu zákonem.

Instituce požaduje, aby finanční arbitr posoudil způsob přiložení pojistných podmínek a platnost alokačního procenta a dalších poplatků v Pojistné smlouvě obdobně jako Obvodní soud pro Prahu 1 v rozsudku sp. zn. 30 C 18/2016-69, který potvrdil Městský soud v Praze rozsudkem sp. zn. 18 Co 298/2017-97, a v rozsudku sp. zn. 30 C 208/2014-98. Instituce argumentuje, že soudy v těchto rozsudcích posuzovaly pojistné smlouvy, u kterých Instituce předala pojistné podmínky na CD a ve kterých obdobně jako s Navrhovatelem ujednala alokační procento a další poplatky, přičemž nedospěly k závěru, že by uzavřené pojistné smlouvy byly neplatné.

7. Jednání o smíru

Finanční arbitr v souladu s § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu, ale Navrhovatel trvá na úplném vyhovění svému návrhu na zahájení

řízení a Instituce na jeho zamítnutí. Smírného řešení sporu se nepodařilo finančnímu arbitrovi dosáhnout.

8. Právní posouzení

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy. Podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje podklady. Při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady. Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se tam, kde je to možné, opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů, Ústavního soudu nebo Soudního dvora Evropské unie. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, a aby rozhodnutí finančního arbitra soud jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

Předmětem sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je posouzení platnosti Pojistné smlouvy a nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy ve výši odpovídající zaplacenému pojistnému s příslušenstvím a nároku na uhrazení ušlého zisku.

8.1 *Povaha a účel institutu finančního arbitra*

Finanční arbitr je mimosoudní orgán řešení spotřebitelských sporů na finančním trhu, který byl zřízen na základě požadavků Evropské unie a jako takový, byť je do této soustavy legislativně zařazen, není správním orgánem v běžně pojímaném slova smyslu. Řízení, které finanční arbitr vede, je ovládáno mnoha zásadami a pravidly, které se mohou zdát na první pohled českému právnímu prostředí nezvyklé, které však buď přímo vycházejí z práva Evropské unie, nebo byly přijaty za účelem naplnění smyslu a účelu institutu alternativního řešení spotřebitelských sporů.

Primárním cílem finančního arbitra je vždy dosažení smírného řešení sporu, neboť v takovém případě jsou účastníci řízení s jeho výsledkem spokojeni a nebudou se následně obracet na obecný soud v rámci přezkumu rozhodnutí finančního arbitra, ve kterém jsou již vystaveni hrozbě náhrady nákladů soudního řízení. Řízení před finančním arbitrem může být zahájeno pouze na návrh spotřebitele, kterému může finanční arbitr poskytovat kdykoli v průběhu řízení pomoc, a to jak s podáním návrhu, tak při odstraňování jeho nedostatků a kdykoli v průběhu řízení. Jelikož spotřebitel nemusí být v řízení právně zastoupen, je finanční arbitr nucen sám z mnohdy velmi vágního popisu běhu věcí správně vyhodnotit, jaký je skutkový stav věci a čeho se spotřebitel vlastně (skutečně) domáhá.

Podle výslovného znění § 24 zákona o finančním arbitrovi se v řízení před finančním arbitrem postupuje podle zákona o finančním arbitrovi a podle správního řádu, nestanoví-li zákon o finančním arbitrovi jinak. Zákon o finančním arbitrovi má vlastní zásady a pravidla, které jednak vycházejí z výše vysvětlených požadavků evropského práva a současně byly již několikrát podrobeny legislativním změnám a analýzám, včetně jejich posuzování obecným nebo správním soudem, aniž by došlo k jejich změnám nebo zrušení a ani soudy úpravu institutu finančního arbitra nijak nezpochybnily.

Co se týče samotného řízení před finančním arbitrem, ve vztahu k jeho vázanosti návrhem má zásadní význam § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi: „*Arbitr není vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy. Při svém rozhodování vychází finanční arbitr ze skutkového stavu věci a volně hodnotí důkazy.*“ Kromě toho, že je tak výrazně posílena vyšetřovací zásada, což je již samo o sobě dosti neobvyklé proti mnohým jiným sporným řízením, zákonodárce zcela jasně vyjádřil i to, že finanční arbitr není vždy striktně vázán návrhem. Podle názoru finančního arbitra tak

zákonodárce správně zohlednil specifickou úlohu tohoto orgánu a principy, na nichž by měl fungovat, když porušením práva na spravedlivý proces proto nemusí být ani případné překročení návrhu finančním arbitrem.

Finanční arbitr spory, i přes poskytování pomoci spotřebitelům a aktivní opatřování důkazů, rozhoduje vždy nestranně a spravedlivě a při svém rozhodování aplikuje pouze rozhodné psané právo a přihlíží rovněž k dalším dostupným pramenům práva, resp. zdrojům jeho výkladu (zejména judikatuře a právní teorii).

Neochota Instituce přijmout institut finančního arbitra tak, jak ho právní řád České republiky do zákona o finančním arbitrovi zakotvil a jak opakovaně finanční arbitr všem dotčeným institucím na jednáních a v písemnostech finančního arbitra řádně vysvětluje a odůvodňuje a o kterém podrobně a pravdivě poskytuje informace na veřejně přístupné webové stránce a ve všech výročních zprávách, nemůže jít k tíži finančního arbitra.

V tomto případě Navrhovatel v návrhu na zahájení řízení požadoval určení neplatnosti Pojistné smlouvy, vydání bezdůvodného obohacení s příslušenstvím a nahrazení ušlého zisku. Navrhovatel v návrhu (po odstranění jeho nedostatků) vyčíslil bezdůvodné obohacení ve výši k datu podání návrhu na zahájení řízení. Ze shromážděných podkladů vyplývá, že Pojistná smlouva přitom nebyla dosud ukončena a Navrhovatel na ni stále hradí pojistné. Finanční arbitr proto v souladu s § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi postupuje správně, vychází-li z výše pojistného, které Navrhovatel prokazatelně uhradil k datu vydání nálezu a plnění v této výši přiznává Navrhovateli, který formuloval svůj nárok tak, že „[i]nstituce je povinna vydat bezdůvodné obohacení z titulu zaplaceného pojistného v plné výši“, přičemž jej v podání, jímž odstranil nedostatky návrhu na zahájení řízení, vyčíslil ke dni podání tohoto návrhu. Ačkoliv je řízení před finančním arbitrem svou povahou řízením sporným, je ovládáno vyšetřovací zásadou, když finanční arbitr podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi aktivně opatřuje důkazy. Instituce je současně podle § 12 odst. 6 odst. a) a b) zákona o finančním arbitrovi povinna na výzvu finančního arbitra předložit požadované doklady a vyhovět jeho žádosti o poskytnutí vysvětlení a žádosti o předložení dokumentace vztahující se k předmětu sporu, a pokud tak neučiní, může jí finanční arbitr v souladu s § 23 zákona o finančním arbitrovi uložit pořádkovou pokutu. Finanční arbitr je proto oprávněn požadovat po Instituci přehled pojistného zaplaceného na Pojistnou smlouvu a plnění, které Navrhovateli z Pojistné smlouvy poskytla, aby mohl v případě rozhodnutí o neplatnosti Pojistné smlouvy zjistit skutečnou výši bezdůvodného obohacení (po případném započtení vzájemných plnění), které je Instituce povinna vydat Navrhovateli.

8.2 Návrh na určení vs. návrh na plnění

Zákon o finančním arbitrovi pravidla pro rozhodování o návrzích na určení nebo na plnění neupravuje, proto se použije úprava správního řádu, kde podle § 142 odst. 1 správního řádu platí, že „[s]právní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti rozhodne na žádost každého, kdo prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv, zda určitý právní vztah vznikl a kdy se tak stalo, zda trvá, nebo zda zanikl a kdy se tak stalo“. Podle § 142 odst. 2 správního řádu finanční arbitr nepostupuje podle § 142 odst. 1 správního řádu tehdy, jestliže „může otázku jeho vzniku, trvání nebo zániku řešit v rámci jiného správního řízení“.

Protože je rozhodnutí finančního arbitra přezkoumatelné soudem, nikoli v režimu přezkumu správního rozhodnutí podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, ale v režimu zvláštního přezkumu podle části páté občanského soudního řádu, posuzuje finanční arbitr „nezbytnost“ určovacího návrhu analogicky „naléhavému právnímu zájmu“ k určovací žalobě ve smyslu § 80 občanského soudního řádu, že „[u]rčení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem“.

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 28. 2. 2011, sp. zn. 23 Cdo 5054/2008, že „[n]aléhavý právní zájem na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je dán zejména tehdy, kdy by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým. Jestliže však k porušení práva již došlo, a je tedy možno žalovat na splnění povinnosti, která z porušení práva vyplývá, nemá preventivní ochrana poskytovaná jinak podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. žádného smyslu. Proto žaloba domáhající se určení podle tohoto ustanovení nemůže být zpravidla opodstatněna tam, kde lze žalovat na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř.. Vyslovený předpoklad však nelze chápat obecně. Prokáže-li žalobce, že má právní zájem na tom, aby bylo určeno určité právo nebo právní poměr, přestože by mohl žalovat přímo na splnění povinnosti, nelze mu určovací žalobu odepřít. Za nedovolenou - při možnosti žaloby na plnění - lze považovat určovací žalobu jen tam, kde by nesloužila potřebám praktického života, nýbrž by vedla jen ke zbytečnému rozmnožování sporů. Jestliže se určením, že tu právní vztah nebo právo je či není, vytvoří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu (a předejde se tak žalobě o plnění), nebo jestliže žaloba na plnění neřeší a ani nemůže řešit celý obsah a dosah sporného právního vztahu nebo práva, je určovací žaloba přípustná i přesto, že je možná také žaloba na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř.“

Rovněž v rozhodnutí ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1734/2013, Nejvyšší soud dovodil, že „[ž]aloba na určení je preventivního charakteru a má místo jednak tam, kde její pomocí lze eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu a k odpovídající nápravě nelze dospět jinak, jednak v případech, v nichž určovací žaloba účinněji než jiné právní prostředky vystihuje obsah a povahu příslušného právního vztahu a jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy tvořící určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů účastníků. Tyto funkce určovací žaloby korespondují právě s podmínkou naléhavého právního zájmu; nelze-li v konkrétním případě očekávat, že je určovací žaloba bude plnit, nebude ani naléhavý právní zájem na takovém určení. Přitom příslušné závěry se vážou nejen k žalobě na určení jako takové, ale také k tomu, jakého konkrétního určení se žalobce domáhá (v souzené věci se žalobce nedomáhal určení neexistence závazkového právního vztahu /práva/, ale určení neplatnosti smlouvy). Určovací žaloby slouží potřebám praktického života a nemohou vést ke zbytečnému rozmnožování sporů. Naléhavý právní zájem na požadovaném určení je proto současně dán jen tehdy, jestliže je (objektivně vzato) způsobilé odstranit stav právní nejistoty žalobce nebo ohrožení jeho práva. Pomocí určovací žaloby nelze řešit otázky, které mají význam jen pro jiné – dosud nezahájené nebo již probíhající – řízení (v němž je lze řešit jako předběžné otázky) nebo které mají být podle zákona řešeny v jiném řízení“.

V tomto případě, protože samotný návrh Navrhovatele na přiznání nároku na plnění nemůže v posuzovaném případě řešit celý obsah a dosah sporného vztahu (vydání bezdůvodného obohacení získaného pouze za určité období trvání smluvního vztahu, který by mohl trvat i nadále), neboť pojištění založené Pojistnou smlouvou dosud trvá a smluvní strany jsou z ní navzájem zavázány, má finanční arbitr za to, že je dán právní zájem na tom, aby finanční arbitr určil, že Pojistná smlouva je neplatná. Pokud by finanční arbitr neurčil neplatnost Pojistné smlouvy, byl by Navrhovatel nadále povinen hradit pojistné, naproti tomu Instituce by byla povinna plnit pro případ pojistné události. Ačkoli by z odůvodnění rozhodnutí finančního arbitra bylo patrné, že je Pojistná smlouva neplatná, nebylo by tak postaveno najisto autoritativním výrokem. Tato situace by vystavila obě strany tohoto sporu jako smluvní strany Pojistné smlouvy riziku právní nejistoty a mohla by vést k dalším sporům do budoucna.

Otázka určení neplatnosti Pojistné smlouvy v tomto případě tedy není pouze předběžnou otázkou, ale je zásadní pro určení vzájemných práv smluvních stran do budoucna, a to i přesto, že se Navrhovatel domáhá i přímo plnění.

8.3 Skutková zjištění

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že

- a) Navrhovatel s Institucí uzavřeli Pojistnou smlouvu dne 5. 5. 2011, s počátkem pojištění od 5. 5. 2011 a koncem pojištění dne 5. 5. 2043;
- b) v Pojistné smlouvě si Navrhovatel a Instituce sjednali univerzální životní pojištění (do 65 let věku)/E013 (Garant Plus) s pojistnou částkou ve výši 15.000 Kč;
- c) Instituce se v Pojistné smlouvě zavázala v případě smrti Navrhovatele vyplatit obmyšlené osobě pojistné plnění ve výši pojistné částky nebo hodnoty účtu, bude-li tato hodnota vyšší než 15.000 Kč, a v případě jeho dožití vyplatit Navrhovateli pojistné plnění ve výši hodnoty účtu;
- d) Navrhovatel se v Pojistné smlouvě zavázal hradit pojistné ve výši 3.529 Kč měsíčně; na základě žádosti Navrhovatele snížila Instituce výši pojistného s účinností od 5. 3. 2013 na 529 Kč měsíčně;
- e) Navrhovatel na Pojistnou smlouvu od 5. 5. 2011 do 9. 1. 2018 uhradil celkem 110.436 Kč;
- f) Navrhovatel dosud nepožádal o žádné plnění z Pojistné smlouvy;
- g) ke dni vydání tohoto nálezu Pojistná smlouva stále trvá.

8.4 Rozhodná právní úprava

Pojistnou smlouvu uzavřely strany sporu za účinnosti zákona o pojistné smlouvě. Podle § 1 odst. 2 zákona o pojistné smlouvě přitom platí, že „[n]ejsou-li některá práva a povinnosti účastníků soukromého pojištění upravena tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem, řídí se občanským zákoníkem“, kterým je v tomto případě starý občanský zákoník.

Podle § 3028 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“), který nahradil s účinností od 1. 1. 2014 starý občanský zákoník a v oblasti soukromého pojištění i zákon o pojistné smlouvě, se tímto zákonem (myšleno novým občanským zákoníkem) „řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“ a podle odstavce 3 platí, že se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná), a „vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona“ řídí dosavadními právními předpisy. Nový občanský zákoník účinný v době rozhodování finančního arbitra tak potvrzuje, že se pro případ Pojistné smlouvy uzavřené za účinnosti zákona o pojistné smlouvě použije právě zákon o pojistné smlouvě, ve znění účinném v době uzavření Pojistné smlouvy, a subsidiárně starý občanský zákoník.

8.5 Rozhodná smluvní úprava a obsah Pojistné smlouvy

Protože Navrhovatel v řízení tvrdí, že se před podpisem Návrhu pojistné smlouvy neměl možnost seznámit s pojistnými podmínkami, které obdržel na CD až po jeho podpisu, zabýval se finanční arbitr tím, zda se Všeobecné pojistné podmínky, Zvláštní pojistné podmínky včetně Tabulky variabilních složek, Pravidel a Přílohy 1 (dále společně také jen „Pojistné podmínky“) staly součástí Pojistné smlouvy.

Podle § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě platí, že „[s]oučástí pojistné smlouvy jsou pojistné podmínky vydané pojistitelem, nejsou-li uvedeny přímo v pojistné smlouvě. Pojistník s nimi musí být před uzavřením pojistné smlouvy prokazatelně seznámen, s výjimkou § 23 odst. 4, a bez jeho souhlasu nelze tyto pojistné podmínky měnit“.

K uplatňování obchodních podmínek u spotřebitelských smluv se vyjádřil Ústavní soud v rozhodnutí ze dne 11. 11. 2013, sp. zn. I.US 3512/11, v němž uvedl, že „spotřebitel musí mít adekvátní možnost se s obsahem obchodních podmínek seznámit, to ovšem neznamená, že tak skutečně učiní“ a že „samotný podpis pod tzv. včleňovací klauzulí pro uplatnění obchodních podmínek sám o sobě nepostačuje, nýbrž je třeba, aby zároveň byl naplněn i druhý předpoklad, tedy známost smluvních podmínek či jejich přílohy. Důkazní břemeno prokázání naplnění uvedených předpokladů přitom leží na osobě, která se ustanovení obchodních podmínek dovolává“.

Navrhovatel v části 9. PROHLÁŠENÍ - Pokračování Návrhu pojistné smlouvy učinil následující prohlášení: „Potvrzují, že jsem převzal(a) Všeobecné pojistné podmínky životního pojištění E001.1, Všeobecné pojistné podmínky úrazového pojištění E101.1 a zvláštní pojistné podmínky: ...UNL E013... Potvrzují, že před uzavřením pojistné smlouvy jsem byl(a) seznámen(a) s pojistnými podmínkami, které se týkají Části 5. tohoto Návrhu. Dále prohlašuji, že mi byly sděleny informace podle § 66 zákona č. 37/2004 Sb. o pojistné smlouvě. Potvrzují, že jsem obdržel(a) CD, které obsahuje výše uvedené pojistné podmínky a informace. Jsem srozuměn(a) s tím, že mohu písemně požádat o jejich tištěnou podobu kdykoli v průběhu trvání platnosti pojistné smlouvy.“

Podle Instituce výše citovaná prohlášení Navrhovatele v Návrhu pojistné smlouvy znamenají, že mu Pojišťovací zprostředkovatel nejdříve předložil Pojistné podmínky v listinné podobě. Pojišťovací zprostředkovatel mu je však neponechal a namísto nich mu předal CD, které obsahovalo Pojistné podmínky v elektronické podobě. Ohledně Pojistných podmínek na CD Instituce nejprve argumentovala, že bylo na Navrhovateli, aby si vyžádal jejich tištěnou podobu, aby se s nimi mohl seznámit (a to bez ohledu na jeho prohlášení v Návrhu pojistné smlouvy, že je srozuměn s tím, že si může tištěnou podobu vyžádat v době trvání Pojistné smlouvy). Později Instituce již nepovažovala předání Pojistných podmínek na CD za relevantní, když s nimi byl Navrhovatel podle Instituce seznámen již před tím, než obdržel CD od Pojišťovacího zprostředkovatele.

Finanční arbitr považuje výše uvedenou interpretaci prohlášení Navrhovatele v Návrhu pojistné smlouvy za účelovou. Návrh pojistné smlouvy na jednu stranu výslovně uvádí, že si Navrhovatel může písemně požádat o tištěnou podobu pojistných podmínek kdykoliv v průběhu trvání platnosti Pojistné smlouvy, tj. až po podpisu Návrhu pojistné smlouvy a jeho akceptaci Institucí. Na druhé straně však Návrh pojistné smlouvy o seznámení Navrhovatele prostřednictvím listinné podoby Pojistných podmínek a o následné možnosti vyžádat si listinnou podobu dokumentů předávaných na CD před jeho podpisem žádnou informaci neobsahuje, když jen stroze uvádí, že Navrhovatel byl s Pojistnými podmínkami seznámen.

Prohlášení v části 9. Návrhu pojistné smlouvy lze vyložit rovněž tak, že Instituce předá Navrhovateli před podpisem Návrhu pojistné smlouvy CD s Pojistnými podmínkami, aby se s nimi před podpisem Návrhu pojistné smlouvy seznámil. Tento výklad rovněž odpovídá i tvrzení Navrhovatele, že Pojistné podmínky obdržel od Pojišťovacího zprostředkovatele na CD (nicméně až po podpisu Návrhu pojistné smlouvy), aniž by mu nabídl možnost seznámit se s pojistnými podmínkami v listinné podobě. Skutečnost, že Navrhovatel obdržel CD až na druhé schůzce, je rovněž v souladu s obecným doporučením Instituce, podle něhož by Pojišťovací zprostředkovatel měl na první schůzce zjistit klientovy potřeby a teprve na další schůzce by měl navrhnout jejich řešení.

Finanční arbitr přitom nepovažuje za adekvátní možnost seznámit se s pojistnými podmínkami, obdrží-li je Navrhovatel na CD při vyplňování Návrhu pojistné smlouvy (resp. až po jeho podpisu, jak tvrdí Navrhovatel).

Instituce odkazuje na doslovné znění zákona o pojistné smlouvě, který vyžaduje splnění informační povinnosti „před uzavřením pojistné smlouvy“, a dále argumentuje, že Návrh pojistné smlouvy podává Navrhovatel a Pojistná smlouva vzniká až akceptací tohoto návrhu Institucí. Instituce se tak snaží prokázat, že ke splnění povinnosti předání a seznámení se s Pojistnými podmínkami před uzavřením Pojistné smlouvy postačí, když je má Navrhovatel k dispozici k okamžiku akceptace Návrhu pojistné smlouvy Institucí.

V § 66 odst. 1 a 2 obsahuje zákon o pojistné smlouvě výčet informací, které musí být oznámeny „před uzavřením pojistné smlouvy“. V odst. 3 a 4 téhož ustanovení stanoví zákon o pojistné smlouvě výčet informací, které musí být oznámeny v případě smluv uzavíraných na dálku, o kterých podle odst. 7 téhož ustanovení platí, že „musí být dány k dispozici zájemci na trvalém nosiči dat v dostatečné době před tím, než je zájemce pojistnou smlouvou vázán. Pojistník má

právo obdržet kdykoli během trvání pojistné smlouvy uzavřené na dálku pojistné podmínky v tištěné podobě a změnit způsob komunikace na dálku“.

Ačkoliv finanční arbitr nepovažuje Pojistnou smlouvu za smlouvu uzavřenou na dálku, nemůže odhlédnout od způsobu, jakým způsobem Instituce oznamuje informace podle § 65 a § 66 zákona o pojistné smlouvě (podle tvrzení Instituce v Návrhu pojistné smlouvy a v Pojistných podmínkách, s nimiž je Navrhovatel seznámen nejdřív v podobě nahlédnutí do listinné podoby a posléze mu jsou předány na CD). Potřeby vykládat povinnosti spojené s uzavřením Pojistné smlouvy i s ohledem na § 66 odst. 3, 4 a 7 zákona o pojistné smlouvě si ostatně musela být vědoma sama Instituce, když do Návrhu pojistné smlouvy včlenila prohlášení Navrhovatele, že je „srozuměn(a) s tím, že mohu písemně požádat o jejich tištěnou podobu kdykoli v průběhu trvání platnosti pojistné smlouvy“, které odpovídá výše citovanému § 66 odst. 7 zákona o pojistné smlouvě.

Navrhovatel podpisem Návrhu pojistné smlouvy, který nemohl pozměnit, projevil vůli být vázán Pojistnou smlouvou pro případ přijetí jeho návrhu Institucí. Dvoustranný právní úkon, jímž je i Pojistná smlouva, přitom obecně vzniká ze dvou jednostranných, jednoznačně určitých a srozumitelných právních úkonů, přičemž musí jít o právní úkony obsahově shodné. Jedině tak může dojít ke konsensu, tj. k obsahové shodě návrhu a jeho akceptace. Nemá-li Navrhovatel v době podpisu Návrhu pojistné smlouvy adekvátní možnost se s obsahem Pojistných podmínek seznámit, jen těžko s nimi může vyslovit svobodný a vážný souhlas, což je jedním ze základních předpokladů smluvního konsenzu.

Finanční arbitr je proto přesvědčen, že i s ohledem na principy ochrany spotřebitele je nutné § 66 odst. 1 a 2 zákona o pojistné smlouvě vyložit tak, že Instituce byla povinna oznámit požadované informace Navrhovateli před tím, než byl Pojistnou smlouvou vázán (srov. § 66 odst. 7 zákona o pojistné smlouvě), tj. před podpisem Návrhu pojistné smlouvy, nikoliv až k okamžiku uzavření Pojistné smlouvy, resp. akceptace Návrhu pojistné smlouvy Institucí. Obdobně je nutné vykládat výše citovaný § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě. Skutečnost, že Navrhovatel může oddálit okamžik uzavření Pojistné smlouvy odložením zálohy na první pojistné, která je podmínkou pro její uzavření, tak nemůže mít na posuzování splnění informační povinnosti a řádné seznámení Navrhovatele s Pojistnými podmínkami před podpisem Návrhu pojistné smlouvy žádný vliv.

Instituce argumentuje, že si Navrhovatel může elektronickou podobu Pojistných podmínek uložit do počítače nebo telefonu, aby je mohl mít vždy u sebe. Finanční arbitr však považuje předání Pojistných podmínek na CD spíše za způsob, jak Navrhovatele odradit od seznámení se s obsahem CD, resp. s Pojistnými podmínkami, když mu Instituce společně s CD nepředala i listinnou podobu Pojistných podmínek, nýbrž ponechala výlučně na něm, aby si ji vyžádal sám od Pojišťovacího zprostředkovatele. K tomu srov. například i judikaturu obecných soudů o tom, že spotřebitel by neměl činit žádné další úkony, aby zjistil cenu služby apod., blíže viz str. 22 níže.

Za situace, kdy Navrhovatel tvrdí, že nebyl s Pojistnými podmínkami před podpisem Návrhu pojistné smlouvy seznámen, nelze výše citovaná prohlášení Navrhovatele považovat za úplné a řádné splnění povinnosti Instituce Navrhovatele s Pojistnými podmínkami prokazatelně seznámit.

Finanční arbitr tak uzavírá, že Instituce řádně neseznámila Navrhovatele s Pojistnými podmínkami podle § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě a současně nesplnila svou informační povinnost podle § 65 a § 66 zákona o pojistné smlouvě, když Pojišťovací zprostředkovatel předal Navrhovateli Pojistné podmínky a další dokumenty na CD při vyplňování Návrhu pojistné smlouvy (resp. až po jeho podpisu, jak tvrdí Navrhovatel). Pojistné podmínky se tak podle § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě nestaly součástí Pojistné smlouvy. Tento závěr vyplývá rovněž i z § 56 odst. 3 písm. g) starého občanského zákoníku, podle něhož „[n]epřipustná jsou

zejména smluvní ujednání, která zavazují spotřebitele k plnění podmínek, s nimiž se neměl možnost seznámit před uzavřením smlouvy“.

Finanční arbitr z rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1, sp. zn. 30 C 208/2014-98, zjistil, že žalobce coby pojistník v řízení tvrdil, že si žádných všeobecných obchodních podmínek nebyl vědom, protože se s žádnými neseznámil. Soud přitom vyšel ze zjištění, že se žalobce měl možnost seznámit s pojistnými podmínkami. Z provedeného dokazování a jeho popisu v rozsudku lze však vyčíst, že se jedná o jiný návrh pojistné smlouvy, který obsahuje 11 bodů, když Návrh pojistné smlouvy obsahuje pouze 9 částí. Ze žádné části tohoto rozsudku pak nelze vyčíst, že pojistné podmínky byly předány na CD.

Finanční arbitr současně z rozsudku Obvodního soud pro Prahu 1 sp. zn. 30 C 18/2016-69, který potvrdil Městský soud v Praze rozsudkem sp. zn. 18 Co 298/2017-97, zjistil, že v daném případě nebylo mezi stranami sporu o tom, že součástí pojistné smlouvy byly tam uvedené pojistné podmínky.

I kdyby však finanční arbitr připustil, že se přes výše uvedené nedostatky staly Pojistné podmínky součástí Pojistné smlouvy, rovněž zjistil, že Instituce učinila jejím obsahem i následující ujednání:

- a) v čl. 3 odst. 1 Všeobecných pojistných podmínek, že „[p]ojistník i pojistitel mohou druhé smluvní straně navrhnout změnu podmínek pojistné smlouvy. Je věcí vlastního rozhodnutí druhé smluvní strany, zda návrh na změnu pojistné smlouvy přijme či nikoliv. Na sjednání změny pojistné smlouvy není právní nárok. V případě, že změnu pojistné smlouvy navrhuje pojistník, je pojistník povinen uhradit administrativní poplatek ve výši, která je stanovena pojistitelem a platná v době podání návrhu na změnu;
- b) v čl. 7 odst. 1 Všeobecných pojistných podmínek, že „[p]ojistným je úplata za pojištění splatná za každé pojištění a dohodnutá v pojistné smlouvě. Pojistné období je časové období dohodnuté v pojistné smlouvě, za které se platí běžné pojistné. Pokud není v pojistné smlouvě dohodnuto jinak, činí pojistné období 1 (jeden) rok bez ohledu na to, zda pojistné je placeno najednou za toto pojistné období nebo ve splátkách kratších než je toto pojistné období. Běžným pojistným je pojistné stanovené za pojistné období“;
- c) v čl. 7 odst. 12 Všeobecných pojistných podmínek, že „[p]řehled uskutečněných plateb pojistného na pojistnou smlouvu může pojistitel poskytnout pojistníkovi na vyžádání a po uhrazení administrativního poplatku ve výši, která je stanovena pojistitelem a platná v době podání žádosti pojistníka“;
- d) v čl. 1 odst. 4 Zvláštních pojistných podmínek ujednání, že Pravidla „jsou pravidla popisující vytvoření investičních programů, Garantované strategie, Strategie s vyhlášeným výnosem, jakož i způsob, jakým jsou programy a investiční programy organizovány a spravovány. Pravidla jsou součástí pojistné smlouvy“;
- e) v čl. 1 odst. 5 Zvláštních pojistných podmínek ujednání, že Tabulka variabilních složek pojištění je „souhrnem variabilních složek a pravidel pro jejich změnu a je součástí pojistné smlouvy. Pojistitel může změnit hodnoty v Tabulce variabilních složek za předpokladu, že o tom písemně obeznámí pojistníka“;
- f) v čl. 1 odst. 8 Zvláštních pojistných podmínek ujednání, že podílová jednotka investičního programu, Garantované strategie a Strategie s vyhlášenou úrokovou mírou „znamená jednotku nebo zlomek (podíl) jednotky, na které je každý investiční program nebo program rozdělen. Počet podílových jednotek alokovaných k pojistné smlouvě se mění – zvyšuje nebo snižuje – po dobu trvání pojištění v závislosti na transakcích popsanych v těchto zvláštních pojistných podmínkách“;

- g) v čl. 1 odst. 9 Zvláštních pojistných podmínek ujednání, že operační cena podílové jednotky „*znamená cenu podílové jednotky vypočtenou v souladu s článkem 3 Pravidel*“;
- h) v čl. 1 odst. 10 Zvláštních pojistných podmínek ujednání, že nákupní cena podílové jednotky „*znamená cenu podílové jednotky, která se vypočítá zvýšením operační ceny podílové jednotky o poplatek (příslušné procento) v souladu s Tabulkou variabilních složek*“;
- i) v čl. 1 odst. 11 Zvláštních pojistných podmínek ujednání, že odkupní cena podílové jednotky „*znamená cenu podílové jednotky, která se vypočítá snížením operační ceny podílové jednotky o poplatek (příslušné procento) v souladu s Tabulkou variabilních složek a používá se při prodeji jednotek v případě odkupu účtu, mimořádných výběrů a dožití se konce pojistné doby*“;
- j) v čl. 1 odst. 12 Zvláštních pojistných podmínek ujednání, že účet „*znamená celkový počet nasčítaných podílových jednotek nebo zlomků podílových jednotek programu nebo investičního programu, který byl zvolen pojistníkem v rámci tohoto pojištění*“;
- k) v čl. 1 odst. 14 Zvláštních pojistných podmínek ujednání, že hodnota účtu k danému datu „*je peněžitá hodnota podílových jednotek účtu. Hodnota účtu pojištění k danému datu se vypočítá vynásobením počtu podílových jednotek a operační ceny podílové jednotky*“;
- l) v čl. 1 odst. 17 Zvláštních pojistných podmínek ujednání, že pojistné za pojištění pouze pro případ smrti „*je úplata za poskytované pojistné krytí pro případ smrti. Je placeno měsíčně z účtu odečtením takového počtu podílových jednotek, který odpovídá krytí pojistného rizika*“;
- m) v čl. 1 odst. 20 Zvláštních pojistných podmínek ujednání, že pojistné pro investování „*znamená procento z pojistného, které je investované a je vypočítané vynásobením pojistného procentem uvedeným v článku 4, Tabulce investování v jednotlivých letech pojištění, těchto zvláštních pojistných podmínek, pro daný rok trvání pojištění*“;
- n) v čl. 2 odst. 1 Zvláštních pojistných podmínek ujednání, že pojistnou událostí podle těchto zvláštních pojistných podmínek je „*a) smrt pojištěného před datem uvedeným v pojistné smlouvě jako konec pojištění*“ a „*b) dožití se pojištěného dne uvedeného v pojistné smlouvě jako konec pojištění*“;
- o) v čl. 2 odst. 2 písm. a) Zvláštních pojistných podmínek, že „*[p]ojistitel se pro případ pojistné události podle odst. 1) a) zavazuje vyplatit obmyslenému v souladu s volbou pojistníka uvedenou v pojistné smlouvě: a) vyšší z níže uvedených částek: i) pojistnou částku uvedenou v pojistné smlouvě, sníženou o jakýkoli mimořádný výběr podle článku 10 odst. 7 těchto Zvláštních pojistných podmínek, nebo ii) hodnotu účtu běžného/jednorázového pojistného k datu úmrtí pojištěného, a současně i hodnotu účtu mimořádného pojistného, pokud byl vytvořen*“;
- p) v čl. 2 odst. 3 Zvláštních pojistných podmínek, že „*[p]ojistitel se pro případ pojistné události podle odst. 1) b) zavazuje vyplatit hodnotu účtu běžného/jednorázového pojistného a účtu mimořádného pojistného, pokud byl vytvořen, pojištěnému ke dni konce pojištění, pokud se pojištěný dožije dne uvedeného v pojistné smlouvě jako konec pojištění a za podmínky, že tato pojistná smlouva bude doručena pojistiteli*“;
- q) v čl. 4 odst. 1 Zvláštních pojistných podmínek, že „*[p]ro účely tohoto pojištění se ustanovení článku 7 VPPŽP doplňují podle Tabulky investování v jednotlivých letech pojištění a Tabulky bonusu, který pojistitel přičítá k účtu jako procento z běžně placeného pojistného a stanovují odchýlně tak, že dokladem o zaplacení splátky pojistného bankovním převodem, a to včetně platby s použitím prostředků elektronické komunikace nebo internetového bankovníctví, je potvrzení banky o příslušné platbě*“;

- r) v čl. 4 odst. 2 Zvláštních pojistných podmínek, že „[p]ojistné pro investování z běžného a jednorázového pojistného bude alokované na účet běžného/jednorázového pojistného. Prostředky účtu běžného/jednorázového pojistného mohou být umístěny pouze v garantované strategii“;
- s) v čl. 4 odst. 3 Zvláštních pojistných podmínek Tabulku investování v jednotlivých letech pojištění (dále jen „Tabulka investování“), z níž lze vyčíst, že v 1. roce trvání pojištění představuje investovatelnou část běžného pojistného 30 %, v 2. roce trvání pojištění 60 %, ve 3. a dalším roce pojištění 100 %;
- t) v čl. 6 odst. 1 písm. a) Zvláštních pojistných podmínek, že „[p]o dobu trvání pojištění budou na účtu běžného/jednorázového pojistného probíhat následující operace přičítání a odečítání podílových jednotek: a. Přičítání pojistného pro investování: (...) Toto připočtení zvýší počet podílových jednotek na účtu běžného/jednorázového pojistného. Počet podílových jednotek, o které se navýší hodnota účtu běžného/jednorázového pojistného, se vypočte jako podíl výše pojistného pro investování a nákupní ceny podílové jednotky ke dni uskutečnění přičítání“;
- u) v čl. 6 odst. 1 písm. b) bodu i. Zvláštních pojistných podmínek, že „[p]o dobu trvání pojištění budou na účtu běžného/jednorázového pojistného probíhat následující operace přičítání a odečítání podílových jednotek: b. Odečítání: i. Pojistné za pojištění pouze pro případ smrti.[.] Měsíční sazba pojistného za pojištění pouze pro případ smrti je stanovena s ohledem na pohlaví pojištěného, skutečný věk pojištěného a rizikovou klasifikaci pojištěného. Na úhradu tohoto měsíčního pojistného budou z účtu běžného/jednorázového pojistného odečteny podílové jednotky. Pro stanovení počtu odečítaných podílových jednotek se použije operační cena podílové jednotky“;
- v) v čl. 6 odst. 1 písm. b) bod ii. Zvláštních pojistných podmínek, že „[p]o dobu trvání pojištění budou na účtu běžného/jednorázového pojistného probíhat následující operace přičítání a odečítání podílových jednotek: b. Odečítání: ii. Poplatek za správu účtu běžného/mimořádného pojistného“;
- w) v čl. 6 odst. 2 Zvláštních pojistných podmínek, že „[k]romě výše uvedených transakcí bude pojistitel připočítávat k účtu běžného/jednorázového pojistného nebo odečítat z účtu jednorázového/běžného pojistného podílové jednotky při uskutečňování jiných odpovídajících transakcí, popsanych v ostatních článcích těchto zvláštních pojistných podmínek, a v souladu s Tabulkou variabilních složek“;
- x) v čl. 4 odst. 3 Pravidel ujednání, že poplatek za správu jednotlivých programů a investičních programů „je stanoven v Tabulce variabilních složek. Poplatek se odpočítá z celkové hodnoty aktiv, před stanovením operační ceny jednotky“.

8.6 Platnost Pojistné smlouvy

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel neměl při podpisu Návrhu pojistné smlouvy adekvátní možnost se seznámit s Pojistnými podmínkami, které se tak nestaly součástí Pojistné smlouvy, a Pojistná smlouva je proto neplatná pro neurčitost ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku. Protože Navrhovatel v řízení mj. tvrdí, že obdržel nepravdivé informace o nákladovosti Pojistné smlouvy, zejména o výši poplatku za správu aktiv, zabýval se finanční arbitr poplatkovou strukturou a způsobem jejího vyjádření v Pojistné smlouvě, aby posoudil, zda její neplatnost vyplývá i z obsahu Pojistných podmínek, které podle Instituce tvoří součást Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr přitom posuzuje platnost jakékoli smlouvy, resp. její absolutní neplatnost z úřední povinnosti, a to s odkazem na ustálenou soudní judikaturu, např. závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 9. 12. 2004, sp. zn. 32 Odo 784/2003, že „[b]ylo přitom na místě,

aby se odvolací soud – již vzhledem k názoru zaujatému soudem prvního stupně – vypořádal nejdříve s tím, zda netrpí dohoda účastnic o převodu členských práv a povinností (zcela či zčásti) absolutní neplatností, jak byla i žalobkyní tvrzena a k níž je třeba přihlídnout z úřední povinnosti, a teprve poté, co by přesvědčivě vyložil, že nikoli, bylo eventuálně možno se zabývat neplatností relativní. V této části, pokud se týká posouzení námítky absolutní neplatnosti smlouvy, je rozhodnutí odvolacího soudu nepřezkoumatelné a je řízení zatíženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci“.

Finanční arbitr posuzuje důvody absolutní neplatnosti, které Navrhovatel tvrdí, a jednak důvody této neplatnosti, které finanční arbitr sám dovodí (k tomu srovnej např. závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. 30 Cdo 5073/2014, že „k absolutní neplatnosti smlouvy soud přihlíží ex offio, že účastník v takovém případě nemusí tvrdit a namítat neplatnost takového úkonu, že soud je povinen zkoumat všechny důvody absolutní neplatnosti, pokud sám takovou neplatnost dovodí, anebo je-li neplatnost úkonu tvrzena, a že je zapotřebí rozlišovat důvody neplatnosti, které musejí být tvrzeny a mezi něž je možno zařadit ty, které leží na straně subjektu neplatnosti se dovolávajícího (nedostatek svobody, rozpor s dobrými mravy, popř. omyl), a ostatní, ke kterým je nutno přihlížet z úřední povinnosti (nedostatek formy, neurčitost, nezpůsobilost subjektu smlouvu uzavřít, rozpor se zákonem)“.

Při posuzování platnosti ujednání, která obsahují spotřebitelské smlouvy, zejména jedná-li se o tzv. formulářovou smlouvu, tj. smlouvu uzavřenou adhezním způsobem (jakou je i Pojistná smlouva), je zapotřebí uplatnit mj. i zásadu poctivosti v právních vztazích. K tomu finanční arbitr odkazuje na závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 11. 11. 2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11, že „[v] praxi se zásada poctivosti projevuje mimo jiné tím, že text spotřebitelské smlouvy, obzvláště jedná-li se o smlouvu formulářovou, má být pro průměrného spotřebitele dostatečně čitelný, přehledný a logicky uspořádaný. Například smluvní ujednání musí mít dostatečnou velikost písma, nesmějí být ve výrazně menší velikosti, než okolní text, nesmějí být umístěna v oddílech, které vzbuzují dojem nepodstatného charakteru. Uvedená zásada poctivosti dopadá i na aplikaci všeobecných obchodních podmínek“.

Jak Ústavní soud rovněž vysvětlil „[p]rincip autonomie vůle a princip rovnosti je doplňován a korigován principem ekvity či spravedlnosti. Zcela jasně je to patrné na ustanovení § 56 odst. 1 občanského zákoníku, kde je uvedeno, že spotřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran. Zde uvedený pojem "dobrá víra" (dále též "zásada poctivosti") je nutno vykládat v jeho objektivním slova smyslu, tudíž se blíží pojetí "dobrých mravů", případně pojetí "poctivého obchodního styku" a v pojetí nového občanského zákoníku je tento pojem obsažen v imperativu "každý má povinnost jednat v právním styku poctivě" (srov. § 6 NOZ a důvodovou zprávu k tomuto ustanovení)“.

Navrhovatel a InSTITUTE si v Pojistné smlouvě ujednali „Roční administrativní poplatek“ ve výši 350 Kč ročně (dále jen „administrativní poplatek“). Pro úhradu tohoto poplatku InSTITUTE navýšila měsíční pojistné o částku 29 Kč, tj. o částku odpovídající (po zaokrouhlení) jedné dvanáctině sjednaného administrativního poplatku. InSTITUTE tak ze zaplaceného pojistného každý měsíc odečítala poměrnou část administrativní poplatku. Tato skutečnost vyplývá přímo z Návrhu pojistné smlouvy, v němž je uvedena výše ročního pojistného bez administrativního poplatku, následuje výše samotného administrativního poplatku (350 Kč) a dále je uvedeno roční pojistné včetně administrativního poplatku. Na základě informací uvedených v Návrhu pojistné smlouvy tak Navrhovatel mohl jasně určit, jaká část pojistného představuje administrativní poplatek, který InSTITUTE strhává k jeho tíži, a jaká část tvoří zaplacené pojistné.

Finanční arbitr zjistil, že Všeobecné pojistné podmínky obsahují ujednání o poplatcích administrativního charakteru, konkrétně o poplatku za změnu pojistné smlouvy ze strany pojistníka uvedeného v čl. 3 odst. 1 Všeobecných pojistných podmínek a o poplatku za poskytnutí přehledu uskutečněných plateb pojistného na pojistnou smlouvu uvedeného v čl. 7

odst. 12 Všeobecných pojistných podmínek. Finanční arbitr ve vztahu k poplatku za změnu pojistné smlouvy a poplatku za poskytnutí přehledu uskutečněných plateb pojistného zjistil, že ze žádné části smluvní dokumentace nelze vyčíst, jakým způsobem se lze seznámit s jejich výší.

Finanční arbitr současně zjistil, že Zvláštní pojistné podmínky a Pravidla upravují poplatky spojené s podílovým účtem, které Instituce v souladu s čl. 6 Zvláštních pojistných podmínek účtuje k tíži Navrhovatele tak, že odečítá příslušný počet podílových jednotek z účtu Navrhovatele.

Tyto poplatky Instituce shrnula a co do výše stanovila v Tabulce variabilních složek, a to s výjimkou pojistného za pojištění pouze pro případ smrti (dále jen „Rizikové pojistné“). Ohledně Rizikového pojistného odkazuje Instituce v části II písm. A Tabulky variabilních složek pouze na úmrtnostní tabulky mužů a žen pro Českou republiku za rok 2001, které mají být podkladem pro jeho výpočet. Samotný způsob výpočtu však Tabulka variabilních složek, ujednání čl. 6 odst. 1 písm. b) bodu i. Zvláštních pojistných podmínek, na jehož základě Instituce Rizikové pojistné odečítá z účtu Navrhovatele, ani jiná část smluvní dokumentace neobsahuje.

Podle § 37 starého občanského zákoníku platí, že *„[p]rávní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný“*.

Protože ujednání čl. 3 odst. 1 v části upravující poplatek za změnu pojistné smlouvy ze strany pojistníka a čl. 7 odst. 12 Všeobecných pojistných podmínek a ujednání čl. 6 odst. 1 písm. b) bodu i. Zvláštních pojistných podmínek neobsahují výši ani způsob výpočtu výše jednotlivých poplatků (dále jen „Poplatky“), jsou tato ujednání ve smyslu § 37 starého občanského zákoníku neplatná pro jejich neurčitost, protože nelze určit výši příslušných poplatků.

Z Návrhu pojistné smlouvy, Všeobecných a Zvláštních pojistných podmínek tak vyplývá, že Instituce poplatky spojené s Pojistnou smlouvou účtuje dvojnásobným způsobem, a to jednak přímo z platby pojistného, jednak z podílového účtu odečtením podílových jednotek. Finanční arbitr proto posuzoval, jakým způsobem Instituce nakládá se zaplaceným pojistným, respektive jakou jeho část Instituce strhává k tíži Navrhovatele k uhrazení poplatků a jakou část používá k tvorbě podílových jednotek.

Aby Navrhovatel zjistil, jakým způsobem Instituce nakládá s jím zaplaceným pojistným zejména v prvních dvou letech trvání Pojistné smlouvy, jaká část zaplaceného pojistného se použije pro tvorbu podílových jednotek na účtu a co vlastně tvoří základ pojistného plnění pro případ pojistné události, potřebuje detailně pochopit ujednání nacházející se v různých částech Všeobecných a Zvláštních pojistných podmínek, zejména v čl. 7 Všeobecných pojistných podmínek a v čl. 1 (resp. v jeho několika odstavcích), 2, 4 a 6 Zvláštních pojistných podmínek.

Skutečnost, že podle Tabulky investování Instituce v prvních dvou letech trvání pojištění investuje pouze 30, respektive 60 % zaplaceného pojistného, a že zbývající část pojistného Instituce nealokuje a ani nemá žádný vliv na výši pojistného plnění v případě pojistné události, nelze jednoduše vyčíst pouze z Tabulky investování nebo z ujednání čl. 1 odst. 20 Zvláštních pojistných podmínek, případně z Tabulky variabilních složek. Navrhovatel je naopak nucen tuto skutečnost složitě dovozovat z ujednání o pojistném plnění a následně zpětnou analýzou souvisejících, avšak přímo nenavazujících ujednání o tvorbě podílových jednotek na účtu, který je rozhodující pro pojistné plnění.

Aby mohl Navrhovatel dále určit, kolik podílových jednotek mu Instituce přičítá k jeho účtu z pojistného, musel by vyjít z čl. 6 odst. 1 písm. a) Zvláštních pojistných podmínek, který stanoví způsob převodu pojistného pro investování, představujícího v prvních dvou letech část zaplaceného pojistného, na podílové jednotky v závislosti na nákupní ceně. Pro stanovení nákupní ceny podle čl. 1 odst. 10 Zvláštních pojistných podmínek je zapotřebí zjistit jednak

poplatek uvedený v Tabulce variabilních složek a jednak operační cenu definovanou v čl. 1 odst. 9 Zvláštních pojistných podmínek, podle kterého je operační cena stanovena v čl. 3 Pravidel.

Z výše citovaných ujednání Pojistné smlouvy lze velmi složitě dovodit, že zbývající část (70 %, resp. 40 %) zaplaceného pojistného v prvních dvou letech trvání Pojistné smlouvy se nealokuje; už vůbec z nich pak nelze určit (natož pak z jiných částí Pojistné smlouvy), jak Instituce s nealokovanou částí zaplaceného pojistného naloží.

Pouze z vyjádření Instituce a nikoli ze smluvní dokumentace finanční arbitr zjistil, že si Instituce tuto část ponechává a jedná se tak vlastně o další poplatek (dále jen „Alokační poplatek“) spojený s Pojistnou smlouvou, ačkoliv tak není vůbec označen a i systematicky není začleněn do Tabulky variabilních složek, která podle vyjádření Instituce představuje shrnutí poplatků ze Zvláštních pojistných podmínek a Pravidel.

Finanční arbitr nerozporuje, že pojistné uhrazené Navrhovatelem na základě Pojistné smlouvy lze považovat za majetek Instituce jako pojistitele, a to přinejmenším po formální stránce. S přihlédnutím k povaze investičních a kapitálových životních pojištění však současně nelze přehlédnout, že pravidelným obsahem těchto smluv je mj. závazek pojišťovny plnit v případě pojistné události nebo ukončení smlouvy oprávněné osobě, když výše tohoto plnění – pohledávky Navrhovatele za Institucí je úzce spjata právě se zaplaceným pojistným.

V tomto případě je proto nezbytné, aby Pojistná smlouva vymeziла určitým způsobem mj. pohledávku Navrhovatele, která mu na základě této smlouvy vzniká (resp. vznikne), tedy vymeziла i jakékoli částky, které tuto pohledávku snižují (náklady, poplatky apod.). Obdobně je tomu například s běžnými bankovními účty, kdy se peněžní prostředky po vložení na účet stávají formálně majetkem banky, nicméně klientovi vzniká ve stejné výši pohledávka za bankou, kterou může banka snižovat jen na základě přesně uvedených, zpravidla smluvně sjednaných důvodů (například poplatek za vedení účtu).

V tomto případě Instituce za použití Alokačního poplatku nepřímou odečítá významnou část pojistného zaplaceného Navrhovatelem a ve výsledku výrazně snižuje pohledávku Navrhovatele za Institucí, která odpovídá pojistnému plnění při pojistné události, aniž by Navrhovatele o účtování tohoto poplatku řádně informovala. Instituce tak činí na základě svého tvrzení, že zaplacené pojistné se stává jejím majetkem, a není proto povinna informovat, jak s nealokovaným pojistným nakládá. Instituce naproti tomu o existenci ostatních poplatků ve své smluvní dokumentaci zájemce o pojištění informuje, ačkoliv k tomu není podle svého tvrzení povinna, když i tyto poplatky ve své podstatě představují část zaplaceného pojistného, které se stává majetkem Instituce a které alokuje na podílový účet Navrhovatele.

Pojistná smlouva tak na jedné straně jasně pojmenovává některé částky strhávané k tíži Navrhovatele jako poplatky a tyto poplatky vyjmenovává (srov. např. čl. 1 odst. 10 a 11 a čl. 6 odst. 1 písm. b) bod ii. Zvláštních pojistných podmínek), na straně druhé pak ten nejzásadnější poplatek (tj. Alokační poplatek) jako poplatek vůbec nenazývá a nechává na Navrhovateli, aby ho důkladným studiem řady dalších, na sebe přímo nenavazujících smluvních ujednání složitě odhaloval sám.

Instituce tak Navrhovatele informuje o poplatcích nepřehledně, když ohledně Alokačního poplatku tvrdí, že představuje část zaplaceného pojistného, které se stává majetkem Instituce a o kterém nemusí Navrhovatele informovat, zatímco ostatní poplatky v Pojistných podmínkách uvedla, mj. formou Tabulky variabilních složek.

Instituce rovněž tvrdí, že Navrhovateli poskytla pojistné podmínky v elektronické podobě, aby si v nich mohl např. efektivně vyhledat heslo „poplatek“ či „poplatky“ a rychle najít příslušná ujednání. Jelikož však Instituce Alokační poplatek jako poplatek výslovně neoznačuje,

Navrhovatel tento poplatek nemůže na rozdíl od ostatních poplatků uvedeným způsobem vyhledat, čímž je mu jeho existence ještě více skryta. Přitom, ve vztahu k jiným obdobným poplatkům, které Instituce Navrhovateli strhává prostřednictvím procent, nikoliv pevně stanovené částky, Instituce tyto úhrady jako poplatky výslovně pojmenovává (srov. čl. 1 odst. 10 a 11 Zvláštních pojistných podmínek).

Poplatková struktura Pojistné smlouvy proto nevyhovuje požadavku na přehlednost a logickou uspořádanost smluvních ujednání, jak vyžaduje Ústavní soud ve výše citovaném nálezu, a je matoucí nejen pro průměrného spotřebitele, který zcela pochopitelně a oprávněně očekává, že když mu Instituce předkládá nějaký výčet částek označených jako poplatky (v podobě Tabulky variabilních složek), bude tento výčet úplný.

Pokud tedy Instituce jako tvůrce smluvní dokumentace včlenila do Pojistných podmínek nepřehledná a logicky neuspořádaná ujednání týkající se Alokačního poplatku, jednala ve vztahu k Navrhovateli nepoctivě a ujednání o Alokačním poplatku jsou neplatná pro rozpor se zákonem, resp. se zásadou poctivosti.

Finanční arbitr nepovažuje za dostačující prohlášení Pojišťovacího zprostředkovatele ve Formuláři k uzavíraným smlouvám, že „*klienti byli seznámeni se všemi poplatky související s produktem Garant Plus (viz. příloha)*“, když existenci Alokačního poplatku ani způsob výpočtu, resp. určení výše Poplatků nelze vyčíst ze smluvní dokumentace. Formulář k uzavíraným smlouvám neobsahuje žádnou jinou přílohu, z níž by bylo možné seznat, že Navrhovatel byl s Poplatky a Alokačním poplatkem řádně seznámen.

Podle § 7 odst. 1 zákona o pojistné smlouvě platí, že „*[p]ojistná smlouva musí mít písemnou formu, s výjimkou případů, kdy zakládá pojištění s pojistnou dobou kratší než 1 rok (krátkodobé pojištění). Ostatní právní úkony týkající se pojištění musí mít písemnou formu, není-li dále stanoveno jinak nebo není-li jinak dohodnuto v pojistné smlouvě*“.

I kdyby Pojišťovací zprostředkovatel seznámil Navrhovatele se způsobem výpočtu, resp. výší Poplatků a s existencí Alokačního poplatku, finanční arbitr odkazuje na ustálenou soudní judikaturu (např. na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 16. 12. 2000, sp. zn. 22 Cdo 61/99 nebo v rozhodnutí ze dne 31. 7. 1996, sp. zn. 3 Cdon 227/96), když soud opakovaně dovozuje, že jde-li o právní úkon, pro který je pod sankcí neplatnosti stanovena písemná forma, musí být určitost projevu vůle dána obsahem listiny, na níž je zaznamenán a že nepostačuje, že účastníkovi či účastníkům právního vztahu je jasné, co je např. předmětem smlouvy, není-li to poznatelné z jejího textu. Soud vysvětluje, že určitost písemného projevu je objektivní kategorií a takový projev vůle by neměl vzbuzovat důvodně pochybnosti o jeho obsahu ani u osob, které nejsou účastníky daného smluvního vztahu, a že vůle smluvních stran vtělená do pojistné smlouvy, včetně ujednání o poplatcích, musí být tedy výkladem objektivně pochopitelná, vyjádřená tak, aby mohl tuto vůli bez rozumných pochybností o jejím obsahu adekvátně vnímat i typický účastník v postavení jejich adresáta.

Soukromoprávní povinnosti Instituce jako pojistitele seznámit Navrhovatele jako pojistníka řádně se všemi poplatky pak odpovídá i veřejnoprávní úprava, kdy například nelze ignorovat ustálenou judikaturu Nejvyššího správního soudu v otázce seznamování spotřebitelů s cenami výrobků a služeb podle zákona o ochraně spotřebitele. V této souvislosti dospěl například Městský soud v Praze v rozhodnutí ze dne 2. 3. 2006, sp. zn. 11 Ca 203/2005 (publ. pod č. 898/2006 Sb. NSS) k závěru, že při výkladu ustanovení § 12 zákona o ochraně spotřebitele musí jít o takové informace, které jsou zákazníkovi (spotřebiteli) přístupné okamžitě bez toho, že by byl zákazník nucen činit jakýkoliv úkon směřující ke zjištění ceny zcela konkrétního výrobku. S tímto odůvodněním se pak ztotožňuje i Nejvyšší správní soud, srov. například rozhodnutí ze dne 22. 6. 2011, sp. zn. 1 As 59/2011, když finanční arbitr je přesvědčen, že vzhledem k účelu tohoto zákonného ustanovení a neexistenci žádné zákonné výjimky pro

pojistné smlouvy je na místě aplikovat přiměřeně tento výklad i ve vztahu k poskytování služeb Institucí.

Protože však finanční arbitr dovedl neplatnost ujednání o Poplatcích a Alokačním poplatku přímo ze soukromoprávní úpravy, nezabýval se dále z důvodu procesní hospodárnosti posouzením porušení povinností Instituce podle převážně veřejnoprávního zákona o ochraně spotřebitele a případných dopadů do vzájemných práv mezi Navrhovatelem a Institucí (byť i porušení veřejného práva může vést v soukromoprávní rovině až k neplatnosti smlouvy, viz například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. 32 Odo 314/2003, podle něhož mj. platí, že „[s] ohledem na smysl a účel zákona je třeba posoudit, zda postačí uplatnění zákonem předvídaných veřejnoprávních sankcí (správní tresty - pokuty, odnětí oprávnění), nebo zda smysl a účel zákona žádá, aby předmětná smlouva byla považována za neplatnou“).

Pokud se jedná o otázku oddělitelnosti neplatných částí Pojistné smlouvy od jejího zbytku, podle § 41 starého občanského zákoníku platí, že „[v]ztahuje-li se důvod neplatnosti jen na část právního úkonu, je neplatnou jen tato část, pokud z povahy právního úkonu nebo z jeho obsahu anebo z okolností za nichž k němu došlo, nevyplývá, že tuto část nelze oddělit od ostatního obsahu“. Oddělitelnost neplatné části od ostatního obsahu právního úkonu je třeba vždy dovodit výkladem z projevu vůle účastníků právního úkonu, z povahy právního úkonu, popřípadě z okolností, za nichž k němu došlo, jakož i z účelu, který jednající právním úkonem sledovali.

Protože finanční arbitr zjistil, že jsou neplatná ujednání o Alokačním poplatku, který v zásadě slouží k pokrytí počátečních nákladů, Rizikové pojistné, které je cenou za poskytnutou pojistnou ochranu, a další dva administrativní poplatky (tj. Poplatky), nepovažuje částečnou neplatnost Pojistné smlouvy za možnou, a proto je Pojistná smlouva neplatná jako celek.

Finanční arbitr v rozsudcích Obvodního soudu pro Prahu 1, sp. zn. 30 C 208/2014-98 a sp. zn. 30 C 18/2016-69, který potvrdil Městský soud v Praze rozsudkem, sp. zn. 18 Co 298/2017-97, které mu Instituce předložila na podporu své argumentace o platnosti ujednání Pojistné smlouvy, nezjistil, že by se soud zabýval Poplatky nebo Alokačním poplatkem, když posuzoval pouze odkupní poplatek. Ze skutečnosti, že se soud Poplatky ani Alokačním poplatkem nezabýval a smlouvy ponechal v platnosti (resp. neshledal důvod pro jejich absolutní neplatnost), jak vyplývá z odůvodnění rozsudků, nelze dovozovat, že jej Instituce s Navrhovatelem platně sjednali, když žalobci v uvedených věcech sjednání Poplatků ani Alokačního poplatku nenapadali a ani z odůvodnění rozsudků nevyplývá, že by se jimi soud zabýval z úřední povinnosti.

Protože Pojistná smlouva je jako celek neplatná pro neplatnost ujednání o Poplatcích a Alokačním poplatku (vedle neplatnosti pro řádné nepřipojení Pojistných podmínek jako celku), finanční arbitr dále neposuzoval vliv chybné Modelace se zavádějícími informacemi o výnosech, nesprávně vyhodnocených požadavků ve Formuláři k uzavíraným smlouvám ani dalších pochybení Instituce při uzavírání Pojistné smlouvy, když tyto vady již nemohou zvrátit závěr o neplatnosti Pojistné smlouvy.

8.7 Úrok z prodlení

Pokud se jedná o nárok Navrhovatele na úrok z prodlení ve výši 7,05 % p. a. ze zaplaceného pojistného od 1. 2. 2013 do zaplacení, finanční arbitr odkazuje na § 517 odst. 2 starého občanského zákoníku, že „[j]de-li o prodlení s plněním peněžitého dluhu, má věřitel právo požadovat od dlužníka vedle plnění úroky z prodlení, není-li podle tohoto zákona povinen platit poplatek z prodlení; výši úroků z prodlení a poplatku z prodlení stanoví prováděcí předpis“.

Právo požadovat úroky z prodlení vyplývá přímo ze zákona a jediným předpokladem, který pro vznik tohoto práva občanský zákoník v § 517 odst. 1 starého občanského zákoníku vyžaduje, je, aby byl dlužník s plněním svého dluhu v prodlení, protože platí, že „[d]lužník, který svůj dluh řádně a včas nesplní, je v prodlení“.

Podle § 563 starého občanského zákoníku platí, že „[n]ení-li doba splnění dohodnuta, stanovena právním předpisem nebo určena v rozhodnutí, je dlužník povinen splnit dluh prvního dne poté, kdy byl o plnění věřitelem požádán“.

K otázce splatnosti bezdůvodného obohacení zaujímá Nejvyšší soud konstantní stanovisko, vyjádřené například v rozhodnutí ze dne 7. dubna 2010, sp. zn. 28 Cdo 4260/2009, že „bezdůvodné obohacení představuje závazkový právní vztah, z něž pohledávka vzniká tomu, na jehož úkor se jiný bezdůvodně obohatil, a dluh tomu, kdo obohacení získal, přičemž bezdůvodné obohacení patří mezi nároky, u nichž není zákonnou úpravou stanovena splatnost pohledávek vzniklých z tohoto právního titulu, doba plnění je u nich obvykle vázána na výzvu věřitele podle § 563 obč. zák., teprve výzvou k plnění se dluh stává splatným a dlužník je povinen splnit dluh prvního dne poté, kdy byl o plnění věřitelem požádán“.

K okamžiku vzniku povinnosti platit úroky z prodlení, pak Nejvyšší soud např. v rozhodnutí ze dne 6. 4. 2017, sp. zn. 26 Cdo 3296/2016, potvrdil, že „[j]akmile věřitel o plnění požádá, je dlužník povinen plnit zásadně prvního dne poté. Nesplní-li v den splatnosti, ocitá se další den v prodlení, přičemž od tohoto dne na něj dopadají negativní důsledky prodlení (např. povinnost platit úrok z prodlení)“.

Výzva k vydání bezdůvodného obohacení přitom vyvolá splatnost dluhu v rozsahu, v jakém byl požadavek vyčíslen. K tomu finanční arbitr odkazuje na judikaturu Nejvyššího soudu k náhradě škody, u níž se stejně jako u bezdůvodného obohacení uplatní § 563 starého občanského zákoníku (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2009, sp. zn. 25 Cdo 2417/2007: „Podle § 563 obč. zák. není-li doba splnění dohodnuta, stanovena právním předpisem nebo určena v rozhodnutí, je dlužník povinen splnit dluh prvního dne poté, kdy byl o plnění věřitelem požádán. Nepříznivým právním důsledkem porušení povinnosti zaplatit peněžitý dluh je podle této úpravy vznik prodlení spojený s nárokem věřitele na úrok z prodlení; rozhodující je, kdy nastala splatnost dluhu. Osoba odpovědná za škodu (dlužník z odpovědnostního závazkového právního vztahu) se dostává do prodlení zásadně tehdy, jestliže dluh nesplní v den následující po dni, kdy byla poškozeným o plnění požádána, a od toho dne může poškozený požadovat úroky z prodlení. Pokud nebyl škůdce vyzván k plnění již dříve, za kvalifikovanou výzvu k plnění se považuje žaloba a prodlení počíná prvního dne poté, co byla žaloba žalovanému doručena; výzva vyvolá splatnost dluhu v rozsahu, v jakém byl požadavek vyčíslen.“)

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že Navrhovatel učinil dvě různé výzvy k vydání bezdůvodného obohacení.

Navrhovatel vyzval Instituci k vydání bezdůvodného obohacení ohledně dosud zaplaceného pojistného ve výši 74.109 Kč ve výzvě ze dne 30. 1. 2013, která byla Instituci doručena téhož dne. Instituce tak byla povinna splnit svůj dluh ve výši bezdůvodného obohacení dne 31. 1. 2013. Jelikož svou povinnost nesplnila, ocitla se v prodlení následující den, tj. 1. 2. 2013. Od téhož dne Navrhovateli rovněž vzniká právo na úrok z prodlení z částky 74.109 Kč.

Podle § 19 odst. 1 nařízení vlády České republiky č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku a veřejných rejstříků právnických a fyzických osob a evidence svěřenských fondů a evidence údajů o skutečných majitelích (dále jen „Nařízení o výši úroku z prodlení z roku 2013“), platí, že „[v]ýše úroku z prodlení, k němuž došlo přede dnem nabytí účinnosti tohoto nařízení, se řídí nařízením vlády č. 142/1994 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto nařízení“. Nařízení nabylo podle § 21 účinnosti dne 1. 1. 2014.

Protože v tomto případě (v části zaplaceného pojistného do 30. 1. 2013) došlo k prodlení ode dne 1. 2. 2013, použije se pro určení výše úroku z prodlení ve vztahu k této části nařízení vlády České republiky č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení

podle občanského zákoníku a kterým se stanoví minimální výše nákladů spojených s uplatňováním pohledávky (dále jen „Nařízení o výši úroku z prodlení z roku 1994“).

Podle § 1 Nařízení o výši úroku z prodlení z roku 1994 ve znění účinném do 30. 6. 2013 platí, že *„[v]ýše úroku z prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou pro poslední den kalendářního pololetí, které předchází kalendářnímu pololetí, v němž došlo k prodlení, zvýšené o sedm procentních bodů“*.

Poslední den kalendářního pololetí, které předchází kalendářnímu pololetí, v němž došlo k prodlení (tj. kalendářní pololetí od 1. 1. 2013 do 30. 6. 2013), byl den 31. 12. 2012. Výše repo sazby stanovené Českou národní bankou k tomuto datu byla 0,05 %. Výše úroků z prodlení je tedy ročně 7,05 % (0,05 + 7 procentních bodů).

Ačkoli Navrhovatel ve výzvě ze dne 30. 1. 2013 adresované a doručené Instituci uvedl, že od února 2013 přestane platit pojistné, finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že Navrhovatel v dubnu 2013 zaslal Instituci další platbu pojistného a rovněž uhradil i všechny následující předepsané platby pojistného až do současnosti.

Navrhovatel výzvou ze dne 7. 4. 2014 opět vyzval Instituci k vydání bezdůvodného obohacení a stanovil jí 14denní lhůtu k zaplacení, a to ve výši do té doby zaplaceného pojistného, tj. 84.515 Kč. Tato částka převyšovala částku požadovanou ve výzvě ze dne 30. 1. 2013 o 10.406 Kč, tj. o pojistné zaplacené po tomto datu, a to do dne učinění této výzvy. Co do rozsahu se tak jednalo o odlišnou výzvu, než jakou Navrhovatel učinil dne 30. 1. 2013, a Instituce tak byla povinna vydat bezdůvodné obohacení v této převyšující částce. Pokud tak neučinila, dostala se do prodlení. Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že se výzva Navrhovatele k vydání bezdůvodného obohacení ze dne 7. 4. 2014 dostala do dispoziční sféry Instituce dne 8. 4. 2014. Protože Instituce Navrhovateli nevydala bezdůvodné obohacení do 22. 4. 2014, tj. do konce 14denní lhůty, dostala se následující den, tj. 23. 4. 2014, do prodlení a od téhož dne vzniká Navrhovateli právo na úrok z prodlení z částky 10.406 Kč.

Protože v tomto případě (v části zaplaceného pojistného do 7. 4. 2014) došlo k prodlení Instituce coby dlužníka ode dne 23. 4. 2014, použije se pro určení výše úroku z prodlení ve vztahu k této části Nařízení o výši úroku z prodlení z roku 2013.

Podle § 2 Nařízení o výši úroků z prodlení z roku 2013 platí, že *„[v]ýše úroku z prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou pro první den kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení, zvýšené o 8 procentních bodů“*.

Prvním dnem kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení (tj. v kalendářním pololetí od 1. 1. 2014 do 30. 6. 2014), byl den 1. 1. 2014. Výše repo sazby stanovené Českou národní bankou k tomuto datu byla 0,05 %. Výše úroků z prodlení je tedy ročně 8,05 % (0,05 + 8 procentních bodů).

8.8 Ušlý zisk

Podle § 3079 odst. 1 nového občanského zákoníku platí, že *„[p]rávo na náhradu škody vzniklé porušením povinnosti stanovené právními předpisy, k němuž došlo přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se posuzuje podle dosavadních právních předpisů“*.

Podle § 420 odst. 1 starého občanského zákoníku platí, že *„[k]aždý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti“*.

V případě odpovědnosti za škodu podle starého občanského zákoníku jsou jejími předpoklady porušení právní povinnosti, vznik škody a existence příčinné souvislosti mezi porušením právní povinnosti a vznikem škody, a dále zavinění. První tři předpoklady jsou objektivní povahy, čtvrtý povahy subjektivní. Pro dovození odpovědnosti za škodu musí být i v řízení před finančním arbitrem existence všech těchto předpokladů prokázána.

Ohledně povahy ušlého zisku odkazuje finanční arbitr například na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 11. 3. 2014, sp. zn. 28 Cdo 1119/2012, že „[u]šlý zisk, je v podstatě ušlým majetkovým prospěchem spočívajícím v nenastalém zvětšení (rozmnožení) majetku, kterého bylo možno důvodně očekávat s ohledem na pravidelný běh věcí, pokud by nebylo došlo ke škodné události. Jinými slovy, ušlý zisk spočívá v nezvětšení majetku poškozeného jen a pouze v důsledku škodné události“.

Navrhovatel tvrdí, že pokud by neuzavřel Pojistnou smlouvu, vložil by peněžní prostředky zaplacené na Pojistnou smlouvu do jiného bankovního produktu (např. termínový nebo spořicí účet). Navrhovatel v řízení nedoložil, že by v případě neuzavření Pojistné smlouvy vložil peněžní prostředky ve výši plateb pojistného na konkrétní bankovní produkt, kde by dosáhl zhodnocení 2 % p.a., když jen uvedl hypotetickou situaci, že by si nějaký bankovní produkt mohl zřídit a peněžní prostředky na něj ukládat tak, aby se mu zhodnocovaly ve výši 2 % p.a.

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. 28 Cdo 2121/2010, že „[z]a ušlý zisk je považována pouze ta újma, jež poškozenému vznikla tím, že v důsledku škodné události nedošlo k takovému rozmnožení jeho majetkových hodnot, jež se dalo očekávat s ohledem na pravidelný běh události. Nepostačuje přitom pouhá pravděpodobnost zvýšení majetkového stavu v budoucnu, ale musí být poškozeným najisto postaveno, že nebýt škodné události, tak by se jeho majetkový stav zvýšil. Vymezení ušlého zisku pak musí být podloženo existujícími či reálně dosažitelnými okolnostmi, z nichž lze usuzovat, že škodní událost skutečně zasáhla do průběhu konkrétního děje vedoucího k určitému zisku. (...) Ušlý zisk nemůže představovat jen zmaření zamýšleného výdělečného záměru či příslibu možného výdělku, není-li takový majetek přínosem podložený již existujícími či reálně dosažitelnými okolnostmi, z nichž lze usuzovat, že nebýt škodné události, k zamýšlenému zisku by skutečně došlo“.

Protože Navrhovatel nedoložil vznik škody, resp. ušlý zisk, finanční arbitr se dalšími předpoklady vzniku škody z důvodu procesní ekonomie již nezabýval. K tomu finanční arbitr odkazuje například závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 13. 3. 2003, sp. zn. 25 Cdo 313/2003: „Vzhledem k tomu, že předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu podle ust. § 420 odst. 1 obč. zák. musí být splněny kumulativně a není-li splněn jeden z nich, odpovědnost nevzniká, není pochybením odvolacího soudu, že se uplatněným nárokem žalobců z hlediska dalších předpokladů odpovědnosti žalovaného za škodu nezabýval.“

9. K výroku nálezu

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů a po jejich pečlivém právním posouzení dovodil, že Pojistná smlouva je neplatná jako celek, protože se její součástí nestaly Pojistné podmínky, když Navrhovatel neměl adekvátní možnost se seznámit s jejím obsahem. Pojistná smlouva byla rovněž v části ujednání o Poplatcích a Alokačním poplatku v rozporu se zákonem, resp. se zásadou poctivosti, přičemž tato ujednání jsou neoddělitelná od dalších ujednání Pojistné smlouvy. Finanční arbitr proto na základě těchto důvodů určil její neplatnost ve výroku I. tohoto nálezu.

Finanční arbitr dále uzavřel, že se Instituce z neplatné Pojistné smlouvy bezdůvodně obohatila, a rozhodl ve výroku II. o tom, že je povinna Navrhovateli vydat toto bezdůvodné obohacení ve výši 110.436 Kč, s úrokem z prodlení ve výši 7,05 % ročně z částky 74.109 Kč od 1. 2. 2013 do zaplacení a ve výši 8,05 % ročně z částky 10.406 Kč od 23. 4. 2014 do zaplacení, a to do 3 dnů od právní moci nálezu. Finanční arbitr uložil Instituci povinnost vydat bezdůvodné obohacení s příslušenstvím ve lhůtě 3 dnů ode dne nabytí právní moci nálezu.

Finanční arbitr uzavřel, že Navrhovatel neprokázal vznik škody, tj. ušlého zisku, a proto jeho návrh v této části zamítl ve výroku III. tohoto nálezu.

Podle § 17a zákona o finančním arbitrovi platí, že „[v] nálezu, jímž arbitr vyhovuje, byť i jen zčásti, návrhu navrhovatele, uloží současně instituci povinnost zaplatit sankci ve výši 10 % z částky, kterou je instituce podle nálezu povinna zaplatit navrhovateli, nejméně však 15 000 Kč. Zaplacení 15 000 Kč uloží i v případech, kdy předmětem sporu není peněžitá částka. Sankce je příjmem státního rozpočtu“. Jelikož finanční arbitr v nálezu vyhověl Navrhovateli, ukládá zároveň Instituci ve výroku IV. tohoto nálezu v souladu s ustanovením § 17a zákona o finančním arbitrovi sankci ve výši 10 % z částky, kterou Instituce podle nálezu zaplatí Navrhovateli. Sankce je příjmem státního rozpočtu a Instituce je povinna ji zaplatit ve lhůtě a způsobem uvedeným ve výroku IV. tohoto nálezu.

Poučení:

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námítky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námítky se lze vzdát. Včas podané námítky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námítkami, je v právní moci.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce ■
Instituce – datová schránka phuzktz

